

مثل نویسی فارسی

(با نگاهی بر کتابهای نگارش دوره دوم متوسطه)

محسن اسداله سلمان پور

سرشناسه	:	اسداله سلمان پور، محسن، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور	:	مثل نویسی فارسی: (با نگاهی بر کتاب‌های نگارش دوره دوم متوسطه) / محسن اسداله سلمان پور.
مشخصات نشر	:	دزفول: اهورا قلم، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۲۳ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۶۲۲۴-۸
وژیت فهرست نویسی	:	فیفا
موضوع	:	ضرب‌المثل‌های ایرانی
موضوع	:	ضرب‌المثل‌های فارسی
موضوع	:	تمثیل
موضوع	:	ضرب‌المثل‌های فارسی — ترجمه شده به انگلیسی
موضوع	:	Proverbs, Persian -- Translations into English
رده بندی کندی	:	PIR۳۹۹۶
رده بندی دیویی	:	۳۹۸/۹۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۱۲۱۱۱

■ عنوان: مثل نویسی فارسی

■ مؤلف: محسن اسداله سلمان پور

■ ناشر: اهورا قلم

■ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

■ قطع: رقعی

■ نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۹

■ چاپ: گاندی

■ قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان

■ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۲۶-۲۲۴-۸

انتشارات اهورا قلم

آدرس: دزفول، خیابان خیمه گاه بین خیابان قاضی و میرداماد، کوچه بنفشه پ ۱۹۴

تلفن: ۰۶۱۴۲۲۴۹۱۲۴-۰۹۱۶۶۴۱۵۸۹۴

پست الکترونیک: ahoora.ghalam@gmail.com

آدرس اینترنتی: www.ahooraghalam.ir

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای مؤلف محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه ۱

پیش گفتار ۴

فصل اول: نگاهی اجمالی به "مثل نویسی"

مثل / مثال Exemplum ۱۰

مثل سنر / ضرب المثل Proverb/Adag ۱۱

علت شهرت و رواج داستان های امثال ۱۲

فواید داستان های امثال ۱۳

ویژگی های داستان های امثال ۱۶

فصل دوم: شرح سبب های ده، یازدهم، دوازدهم

۱- از تو حرکت از خدا برکت ۲۰

۲- آب که یک جا بماند می گندد ۲۲

۳- کار نیکو کردن از پر کردن است ۲۲

۴- باد آورده را باد می برد ۲۵

۵- تو نیکی می کن و در دجله انداز / که ایزد در بیابانت دهد باز ۲۶

۶- دل که پاک است، زبان بی باک است ۲۸

۷- خفته را خفته کی کند بیدار ۲۹

۸- زبان سرخ سر سبز می دهد بر باد ۳۰

۹- درخت هر چه پر بارتر سر به زیرتر ۳۱

۱۰- با ماه نشینی، ماه شوی، با دیگ نشینی، سیاه شوی ۳۱

- ۱۱- تهی پای رفتن، به از کفش تنگ ۳۳
- ۱۲- بار کج به منزل نمی‌رسد ۳۵
- ۱۳- جایی که نمک خوردی نمکدان مشکن ۳۶
- ۱۴- فلفل نبین چه ریزه/ بشکن ببین چه تیزه ۳۷
- ۱۵- شاهنامه آخرش خوش است ۳۷
- ۱۶- بار سج به منزل نمی‌رسد ۳۸
- ۱۷- زبان خوش مار را از سوراخ بیرون می‌کشد ۳۹
- ۱۸- از کوره هدا از برون تراود که در اوست ۴۱
- ۱۹- از این گرس می‌برد و از آن گوش در می‌کند ۴۲
- ۲۰- چرا عاقل نند اری که باز آرد پشیمانی ۴۲
- ۲۱- عجله کار شیطان است ۴۵
- ۲۲- ترسو روزی هزار بار می‌میرد ۴۶
- ۲۳- آب ریخته جمع شدنی نیست ۴۶
- ۲۴- آب در کوزه و ما تشنه لبان می‌گردیم ۴۸
- ۲۵- از دل برود هر آنکه از دیده برفت ۴۹
- ۲۶- باز فیلش یاد هندوستان کرده ۴۹
- ۲۷- به پایان آمد این دفتر حکایت همچنان باقی ۵۰
- ۲۸- آفتاب پشت ابر نمی‌ماند ۵۰
- ۲۹- عاقل نکند تکیه به دیوار شکسته ۵۱
- ۳۰- عالم شدن چه آسان، آدم شدن چه مشکل ۵۱

فصل سوم: مثل‌های پراکنده

فصل چهارم: بررسی چند مثل

- الخير في ما وقع ٨٤
- عنب، اوزوم، انگور ٨٥
- ببخشيد كتك شما را حلاج خورد ٨٦
- خدا سر، ای ه کس را به قدر بالا پوشش می دهد ٨٧
- چه ردي بود كز زني كم بود؟ ٨٨

فصل پنجم: پژوهش و تولید متن

- سپاس نامه ١٢١
- منابع و مآخذ ١٢٢

سفن به که ماند ز ما یادگار
که ما بگذریم و او پایدار

«سندبادنامه»

مقدمه

"تمثیل و حکمت" میراث فرهنگ ماست که برای بیان اندیشه‌ها و افکارمان از آن‌ها بهره می‌گیریم. میراث گریه‌ها، فاجعه‌ها، که پشتمان چندین هزار ساله را به دوش می‌کشد.

کشور ما در طول تاریخ بارها مورد چپاول بدخواها، رده کتابخانه‌هایمان ویران اما ققنوس‌وار بر پا خاسته و با هر زحمت و تلاش از فرهنگ تمدن غنی خود حمایت کرده‌ایم.

بزرگان فرهنگ‌گستری مانند فردوسی با خلق حماسه‌ای سترگ با دمیدن روح رادمردی و پیکار با نشتی و پلیدی جانی دوباره به ادبیات غنی ما بخشیده است.

وقتی آثار بزرگ شاعران و نویسندگان را با دقت بررسی می‌کنیم می‌بینیم در لابه‌لای افکارشان **امثال و حکم** وجود دارد که هنوز بر ما پوشیده مانده است.

استاد دهخدا چه نیک گفته است: "مثل حکمت توده است" یعنی آن که آتدر توده به ایجاد آن می‌کوشد، که اهل ادب و شعر در پیدایش آن کمتر سه‌ام داشته‌اند.

هر مانی که امثال بیشتری داشته باشد غنای فرهنگی و آزاداندیشی خود به اشباع رسانده است. باری، یکی از منابع پر ارزش و تاریخی ما "**امثال**" و "**حکم**" می‌باشد.

یکی از شیرین‌ترین مثل‌های انگلیسی این است "بزی خواست از نهري بجهد، نهري عریض گردد و در آن افتاد چوپانش رسید و گفت: قبلاً نمی‌توانستی آن را متر کنی؟"

اکنون این را با یکی از مثل‌های خودمان مقایسه می‌کنیم که از نظر ایجاز و پختگی و تأثیرگذاری بی‌همتاست و آن این است که "سر سبک، تاج سنگین". همین چهار واژه که ضرب‌المثل شده چقدر بر گسردن مفید کلام افزوده است.

هومر در قطعه‌ای ادبی گفته است: "من همان خارب کشتی هستم که شراب سرخ رنگ را به لب دوستان دور دست می‌رسانم" بسیار مفید به نظر می‌رسد.

انستیتوی باستان‌شناسی دریایی تگزاس با مبلغ هنگفتی بودجه در سال ۱۳۶۱ شمسی به پاکسازی و مطالعه‌ی آن کشتی پرداخت. این کشف

باستان‌شناسی باعث شد که موضوع جاروب کشتی هومر که از ناشناخته‌ترین‌های کلامی بود روشن شود.

بدین‌گونه که در زیر تمام کوزه‌ها و کاسه‌ها و تنگ‌ها و در گوشه و کنار کشتی بوته‌های جاروب را با ملایمت و به دقت پهن کرده و سپس کوزه‌ها را روی آن گذاشته و بعد با ریسمان به حلقه‌هایی بسته بودند. قدرت ارتجاعی شاخ‌های جاروب در طول راه از شکستن کوزه‌ها جلوگیری کرده و به همین دلیل با غنای شایسته باز هم بیشتر آنها سالم مانده است.

عبارت هومر هم اثر به چنین واسطه‌ای است که "اصطکاک آرا و عقاید متضاد را مانع می‌شود".

لذا در همه ملت‌ها که دارای فرهنگ و تمدن فاخری هستند پشتوانه‌ای می‌بینیم که حاصل اندیشه و نبوغ آن‌هاست.

چقدر نگران‌کننده است که با کاهلی و بی‌مستی در مطالعه فرهنگی و تاریخی کشورمان، میراث پر افتخار چندین هزار سال به فراموش سپرده شود.

با نگاهی اجمالی به کتاب‌های نگارش دوره دوازدهم و سیزدهم بر خود واجب دیدم در زمینه مثل‌نویسی فتح‌یابی جهت پویایی ذهن و زبان، مطالبی تهیه، به یاری حق مفید واقع شود.

از پیر فرزانه‌ام - قدحش پر می‌باد - که بی‌اجازت هرگز قلم بر ورق نازیده است و راهبری ایشان در نگارش این مجموعه، توفیقات روزافزون بر ایشان آرزومندم.

فقیر محسن اسداله سلمان‌پور

چهارم آبان ماه ۹۸